

Ilona Żeber-Dzikowska

Elżbieta Buchcic

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Nauczyciel w globalizującym się społeczeństwie

Teacher in the globalizing society

Słowa kluczowe:

nauczyciel, globalizacja, procesy globalizacji, edukacja, edukacja globalistyczna, rozwój i postęp cywilizacyjny, edukacja międzykulturowa

Key words:

teacher, globalization, globalization processes, education, global education, development and progress of civilization, intercultural education

Abstract

In the article the authors have been trying to deal with the reality of the globalization phenomenon, however, in the context of the realities of the teacher's role in the globalizing society. We believe that the analysis of such issue should take into account the different aspects, often not included in the syllabus bases, and occurring in the everyday teaching - upbringing process. The new challenges, which are implemented in the education, always raise concerns, however, they also allow for hopes.

Wstęp

Obecny świat to dominacja dużych fabryk, przepychu i komputeryzacji. Dlatego warto zastanowić się – czy teraźniejszość jest przyjazna dla człowieka? Przecież współczesność potrzebuje również piękna. Ciągła pogoń za pieniądzem, sławą, kształceniem się, permanentne życie w biegu sprawia, że przestajemy postrzegać piękno jakie nas otacza. Zmieniają się

wartości i autorytetu. Czy znajdujemy czas na to, aby przy kubku porannej kawy zastanowić się nad sensem własnego życia? Czy potrafimy być tak w pełni szczęśliwi? Nie mamy czasu na odrobinę nostalgii i zadumy. Najbardziej przykre jest to, gdy uświadamiamy sobie jak szybko życie ucieka nam przez palce. Przemijają chwila za chwilą, my robimy się coraz starsi i nie potrafimy skorzystać z tego co daje nam los. Ciągłe pracujemy, dorabiamy się. Faktem jest, że panuje niesamowity wyzysk człowieka przez człowieka. Może dlatego, po mimo swoich kompetencji, doświadczenia, wykształcenia oraz całego pakietu cech osobowościowych nie jesteśmy pewni, czy uda nam się zatrzymać stanowisko, czy nie zostaniemy z tyłu. To sprawia, że żyjemy w wiecznym napięciu, jesteśmy sfrustrowani i nie mamy ochoty cieszyć się drobiazgami. Żyjemy tak, aby to nam było lepiej i wygodniej. Bardzo często dbamy tylko o swoje interesy nie zwracając uwagi na drugiego człowieka. Rzadko uśmiechamy się bez powodu, do obcego którego mijamy na ulicy. W dzisiejszych czasach rodzi się coraz więcej agresji, przemocy i wulgaryzmów. A skąd to wszystko się wzięło? Świat zaczął bardzo dynamicznie się rozwijać i kształtować, a wraz z nim całe społeczeństwo. Coraz więcej i głośniejszy słychać hasła dotyczące globalizacji świata.

Ogólnie o globalizacji

Globalizacja to proces mający swój wymiar zarówno w gospodarce, polityce, kulturze oraz w życiu społecznym. Zajmuje się między innymi rozwojem transportu, komunikacji, szybkim przepływem informacji w mediach, przepływem dóbr, kapitałów i siły roboczej na skalę ogólnoswiatową. Globalizacja ma na celu przeobrażenia prowadzące do konfrontacji i zbliżenia między państwami i ludźmi całego świata. Potocznie mówi się, że jest to zjawisko ujednolicenia się społeczeństwa. Globalizacja jest więc tematem wielu kontrowersji, w końcu dotyka praktycznie każdej dziedziny naszego życia. Dlatego, żeby wyrobić sobie indywidualną, rzetelną opinię należy zapoznać się z wieloma jej aspektami. Globalizacja, posiada swoje mocne jak i słabe strony.

Do zalet globalizacji możemy zaliczyć:

- rozwój ekonomiczny spowodowany ograniczeniem międzynarodowych barier rozwoju firm,
- możliwość wzrostu ekonomicznego, także w krajach o bardzo słabych gospodarkach w związku z napływem inwestycji międzynarodowej,
- możliwość łatwego dostępu do informacji dotyczących praktycznie ca-

łego świata dzięki Internetowi,

- zwiększenie ilości miejsc pracy,
- łatwiejszy dostęp do dóbr i usług,
- miejsca pracy dla osób wykształconych, znających języki w międzynarodowych firmach,
- integracja i współzależność gospodarek poszczególnych krajów może zapobiegać ewentualnym konfliktom zbrojnym,
- pozytywne strony nasilonych migracji – znalezienie miejsca pracy, rozwój kultury i nauki,
- szerzenie idei demokratycznych,
- presja opinii międzynarodowej na różnego typu konflikty lokalne mogąca skutkować wcześniejszym ich zakończeniem,
- rozwój praw człowieka i presja międzynarodowa dotycząca ich przestrzegania.

Natomiast zagrożeniami jakie niesie za sobą globalizacja są między innymi:

- rozwój konsumpcjonizmu i patrzenia na świat w kategoriach rynkowych,
- rozrost międzynarodowych korporacji, które mogą nawet dyktować warunki poszczególnym państwom, kierując się nie dobrem obywateli, ale chęcią większego zysku,
- narastanie nierówności społecznych – pogłębianie się różnic między krajami rozwiniętymi, a tzw. krajami rozwijającymi się,
- negatywne strony nasilonych migracji powodujących napięcia kulturowe,
- narzucanie mody, jednowymiarowego myślenia, wzorców nieprzystających do lokalnych warunków,
- rozwój międzynarodowego terroryzmu.

Procesy globalizacji są nowe w porównaniu z wcześniej przebiegającymi, ze względu na ich:

- charakterystyki formalne, np. tempo przebiegu (szybkie) i czas trwania (krótki, przemijający),
- charakterystyki treściowe (jakościowo nowe zjawiska w skali społecznej, politycznej, kulturowej, technologicznej).

Współczesność to obszar totalnej kontroli, a nowoczesność kładzie bardzo duży nacisk na podporządkowanie świata władzy człowieka. Dlatego w czasach globalizacji istnieje rosnące zapotrzebowanie na autorytet. W konsekwencji tego zjawiska wzrasta rola ekspertów, wyspecjalizowa-

nych w wąskich dziedzinach wiedzy i umiejętności. Przy czym systemy eksperckie nie ograniczają się do technicznej ekspertyzy, ale obejmują relacje społeczne i sekrety osobowości. Z drugiej jednak strony specjalizacja sprawia, że sami eksperci, poza własną wąską dziedziną, w większości sytuacji pozostają laikami i nie są w stanie przewidzieć wszystkich konsekwencji jakie wiążą się z zastosowaniem „najnowszych osiągnięć”, opracowanych w dziedzinie ich kompetencji¹.

Rola mass mediów we współczesności

Globalizacja bardzo dużo zawdzięcza rewolucji informatycznej. Mass media są nie tylko akcesoriami informacji, ale przede wszystkim narzędziem kreowania rzeczywistości, sterowania życiem jednostek, grup społecznych i ogromnych mas ludzkich. Dzięki nim tworzy się globalne społeczeństwo informacyjne, w którym człowiek powinien charakteryzować się podstawową umiejętnością selekcjonowania i przetwarzania informacji. Nieumiejętność korzystania z nich – to współczesny analfabetyzm².

Wśród mass mediów wyróżnia się media tradycyjne (prasę, radio, książkę) oraz media alternatywne (telewizję satelitarną, Internet). Media stały się nieodłącznym składnikiem życia praktycznie każdego człowieka. Coraz bardziej zaczęły kształtować nasz światopogląd, mają wpływ nie tylko na to jak myślimy, ale o czym myślimy. Używane „z głową” mogą być dobrodziejstwem współczesności. Dlatego, że dzięki nim możemy na bieżąco śledzić wydarzenia polityczne jak i kulturowe. Komunikatory takie jak Skype umożliwiają nam kontakt z ludźmi na całym świecie. Programy np. Nat Geo Wild, Discovery, Animal Planet, History wprowadzają w najprzeróżniejsze zakątki świata, dowiadujemy się o zwierzętach, kulturach, sposobach życia i wielu innych ciekawych rzeczach, o których byśmy nie śnili. Oszczędzają nasz czas ponieważ wszystko mamy na „wyciągnięcie ręki” wystarczy wpisać w Internecie nurtujące nas pytanie.

Mając chwilę wytchnienia, mass media mogą być źródłem relaksu. Często dzieje się tak, że naszą główną formą rozrywki jest oglądanie seriali, słuchanie radia, czy surfowanie po Internecie. Oprócz swej dobroczynnej funkcji jaką posiadają środki masowego przekazu istnieje bardzo wiele istotnych zagrożeń. Przede wszystkim dzięki łatwości dostępu przekazywania informacji, Internet może być źródłem przemocy, pornografii i kłam-

---

¹ A. Oleszkowicz, A. Seneko, *Psychologia dorastania: zmiany rozwojowe w dobie globalizacji*, Warszawa 2013, s. 15.

² J. Gajda, *Media w edukacji*, Kraków 2005, s. 66.

stwa. Szczególnie narażone tu są dzieci, które w wieku dorastania poznają nowe, przypadkowe osoby na portalach internetowych.

Kolejnym niepokojącym aspektem jaki niesie za sobą rola mediów jest to, że ludzie czytają coraz mniej książek. Bo po co czytać, skoro można ściągnąć sobie Audiobooka, w którym ktoś będzie czytał do snu. Oprócz tego, że coraz mniej czytamy, często nie zastanawiamy się, co czytamy. A świat show biznesu coraz bardziej nami manipuluje, narzuca swoje opinie. Wierzymy w to co jest napisane, roztrząsamy każdą plotkę, komentujemy kompromitujące zdjęcia z życia sławnych ludzi. Zbyt wiele czasu poświęcamy na błahostki nie myśląc o tym, że marnujemy ten czas, który już nam się nie zwróci.

Bardzo ważną kwestią jest również to, że zbyt częste korzystanie z Internetu ma bardzo znamieny wpływ na naszą psychikę, ponieważ nawet nie wiemy kiedy popadamy w uzależnienie. A to ma wpływ nie tylko na osobę uzależnioną, ale także na całe otoczenie, ponieważ zanikają więzi społeczne. Uzależniony izoluje się od innych zmieniając swoją hierarchię wartości. Właśnie wtedy najbardziej podatny jest na spotkanie oszusta na swojej drodze, który wzbudzając zaufanie przekonuje do siebie i dzień po dniu pracuje nad tym, aby uzależnienie emocjonalne było coraz większe. Internet to także oaza dla hakerów, którzy posiadając ogromną wiedzę potrafią nie tylko zawirusować komputer, ale również „wyczyścić” konto bankowe, czy wziąć kredyt na inne nazwisko.

Jeden z głównych wątków dyskusji nad procesami globalizacji w odniesieniu do konstruowania rzeczywistości i kultury młodych ludzi skupia się na koncepcji „zaniku dzieciństwa”, ponieważ bardzo często centralną rolę w życiu najmłodszych odgrywa telewizja. Za jej pośrednictwem dzieci mają kontakt ze światem dorosłych, który wcześniej przed nimi ukrywano, aby je chronić przed zbyt poważnymi aspektami życia: śmiercią i tragediami, chorobami ciała i umysłu, seksualnością itp. Telewizja wydobyla wszystkie te kwestie na światło dzienne, ponieważ na ekranach telewizorów widać stosunki seksualne, poranione ciała, akty okrucieństwa i głód, od których najmłodszych dzieli jedynie naciśnięcie guzika na pilocie³. Wszystko jest w życiu potrzebne, owszem, lecz musimy zdawać sobie z tego sprawę, że nieodpowiednia wiedza może mieć katastrofalne skutki.

---

³ A. Sadza, *Dzieci i telewizja: perspektywa globalna*, Kraków 2008, s. 213.

Globalizacja w gospodarce

Wzrost wzajemnych zależności ekonomicznych prawie wszystkich krajów świata doprowadził do ukształtowania się gospodarki globalnej, która przejawia się głównie we wzroście współzależności rynków i produkcji w większości krajów świata poprzez handel towarami i usługami, międzynarodowe przepływy kapitału i technologii. Wynikiem tych przepływów jest ukształtowanie się określonego międzynarodowego podziału pracy i specjalizacji produkcji⁴.

Proces ułatwionego przepływu ludzi w wyniku zmniejszenia między innymi ograniczającej roli granic stwarza warunki sprzyjające dla terroryzmu, który z założenia dąży do zastąpienia ładu światowego chaosem. Następuje także „globalizacja” świata przestępczego, mafii, handlu narkotykami i bronią, prania brudnych pieniędzy⁵. Rozwojowi kontaktów przestępczych pomaga dokonywanie transakcji drogami morskimi, np. Włochy dysponują 34 portami o randze narodowej, to znacznie utrudnia pełną i sprawną kontrolę nad nimi. Czynnikiem warunkującym rozwój procesu globalizacji gospodarki są⁶:

- rozwój technicznych środków komunikacji,
- liberalizacja handlu międzynarodowego,
- redukcja barier przepływu towarów i kapitału.

Rozwój i postęp cywilizacyjny we współczesnym świecie zaczął sprzyjać coraz większemu powstawaniu wielkich korporacji. W relacjach wielkie korporacje – a globalizacja występuje dialektyczna zależność, ponieważ z jednej strony są one „motorem” globalizacji, a zarazem procesy globalizacji stwarzają warunki rozwoju wielkich korporacji.

Dla osiągnięcia maksymalnych korzyści wielkie korporacje starają się opanować jak największe segmenty rynku określonej dziedziny wytwórczości i usług. Państwa narodowe w wyniku globalizacji tracą w pewnej mierze niektóre swoje funkcje, nie będąc w stanie w pełni przeciwstawić się sile wielkich korporacji międzynarodowych i organizacji o zasięgu kontynentalnym takim jak Unia Europejska⁷. Dlatego więc coraz częściej wielkie korporacje zaczęły przenosić swoje produkcje do krajów o niskich kosztach pracy oraz o dogodnej polityce podatkowej w stosunku do inwestycji zagra-

⁴ A. Gwiazda, *Globalizacji i regionalizacja gospodarki światowej*, Toruń, 2000, s. 11.

⁵ W. Misiak, *Globalizacja więcej niż podręcznik*, Warszawa 2007, s. 122.

⁶ Tamże, s. 39.

⁷ Red. Z. Bartkowicz, M. Kowaluk, M. Samujto, *Nauczyciel kompetentny: teraźniejszość i przyszłość*, Lublin 2007, s. 49.

nicznych. Bezspornym pozytywem jest to, że dzięki wykorzystaniu lokalnej siły roboczej maleje bezrobocie i wzrasta poziom życia.

Z największą krytyką w stosunku do wielkich korporacji odnoszą się organizacje ochrony środowiska przyrodniczego. Jednak w tej dziedzinie zostały opracowane pewne strategie obronne stosowane przez wielkie korporacje. W krajach, których dominują zaostrzone normy ochrony środowiska stosowane są technologie przyjazne środowisku naturalnemu, natomiast w państwach, które nie są zbyt zaawansowane technologicznie zazwyczaj normy ekologiczne nie są tak restrykcyjne, dlatego w tych przypadkach wielkie korporacje przenoszą tzw. brudne technologie i uciążliwe odpady do krajów, które przez brak większych wymogów akceptują obciążenie środowiska.

Globalizacja edukacji

A może szansą na rozwiązanie wielu współczesnych problemów jest edukacja, przez którą rozumiemy najczęściej ogół działań, procesów i warunków sprzyjających rozwojowi człowieka. Oczywiście jego rozwój to przede wszystkim lepsze rozumienie siebie i relacji ze światem przy skutecznej kontroli własnych zachowań⁸.

Komercjalizacja życia społecznego, w tym edukacji są głównym powodem do zmiany systemu nauczania. Postęp informacyjny, a także technologiczny i naukowy wywarły ogromny wpływ na wszystkie dziedziny życia. Dlatego naczelnym zadaniem edukacji staje się tworzenie obszarów aktywności ucznia, nakierowanych na rozwiązywanie problemów, realizację całościowych i częściowych projektów edukacyjnych i co najważniejsze uczenie się współpracy⁹.

Edukacja globalistyczna występuje już w kształceniu najmłodszych. W programach przedszkolnych znajdują się aspekty nauczania dzieci tak, aby lepiej orientowały się co jest dobre, a co złe, oraz budowanie dziecięcej wiedzy o świecie społecznym, przyrodniczym i technicznym.

W szkołach podstawowych edukacja globalna koncentruje się na pokazywaniu różnorodności świata, różnych dróg życiowych, kultur, zróżnicowanych warunków w poszczególnych krajach, a z drugiej strony prezentuje podobieństwa łączące dzieci z ludźmi z innych stron świata. Zrozumienie podobieństw i różnic sprawia, że łatwiej nam szanować różnorodność.

---

⁸ Tamże, s. 50.

⁹ Red. T. Lewowicki, J. Nikitorowicz, T. Pilch, S. Tomiuk, *Edukacja wobec ładu globalnego*, Warszawa 2002, s. 25.

Uczy, jak wiele nas łączy, a jednocześnie przygotowuje do życia w świecie pełnym różnorodności i utwierdza w przekonaniu, że różnorodność ta jest stanem jak najbardziej naturalnym i pożądanym.

Kolejnym obszarem jest edukacja ekologiczna, zwana też często jako kształcenie dla zrównoważonego rozwoju. Sposób robienia zakupów, ilość zużywanej energii, czy papieru, albo postępowanie z odpadami ma wpływ nie tylko na najbliższe środowisko, ale na przyrodę i jakość życia ludzi w innych zakątkach. Jak widać proces edukacji ciągle zmienia się. Jeszcze kilkanaście lat temu nasi najmłodsi uczyli się głównie liter, kolorów i wesołych piosenek, dziś wychowywani są na coraz bardziej świadomych obywateli.

Szkoły gimnazjalne mają inne zadania dydaktyczno-wychowawcze. Wśród tematów edukacji globalnej znajdziemy między innymi wielokulturowość, tożsamość kulturową i różnorodność, prawa człowieka, antydyskryminację, rasizm i wykluczenie, konflikty, migracje, ubóstwo, dostęp do edukacji, rozwój zrównoważony, konsumpcję, zmiany klimatu, zanieczyszczenie środowiska, zasoby naturalne, stosunki międzynarodowe, gospodarkę światową, handel międzynarodowy, sprawiedliwy handel.

Istnieje też coś takiego jak pojęcie edukacji międzykulturowej. Jedną z podstawowych cech tej edukacji jest „bycie obok siebie” grupy ludzi i ich kultur. Edukacyjna ideologia „bycia obok” akceptowana była i nadal jest przez wiele grup mniejszościowych skoncentrowanych na zachowaniu własnej kultury i podtrzymaniu grupowej tożsamości, ponieważ widzą w edukacji wielokulturowej szansę na przetrwanie¹⁰.

Edukacja międzykulturowa to więcej niż uczenie się o innych kulturach, języku, folklorze czy kuchni. To więcej niż szkolna wiedza kim są nasi sąsiedzi. Procesy związane z integracją europejską nierozzerwalnie wiążą się z kształtowaniem edukacji międzykulturowej, podkreślając równorzędność kultur i uniezależnienie się od polityki. Kultura kształtuje pewien horyzont, który może zamykać w określonym kanonie i w efekcie rozwijać postawy nieufności i niechęci wobec innych, jednocześnie tworząc podstawę ludzkiej tożsamości. Edukacja taka pomaga wychodzić poza ów kanon, przekraczać granice kulturowe, określone normy i wzorce kulturowe.

Kultura jest niezbędna w wychowaniu młodego człowieka, ponieważ kształtuje tożsamość i pomaga znaleźć odpowiedź na pytania „kim jestem?”, „po co żyję?”, „co by było gdyby...?”. Ułatwia również rozwój „własnego ja” oraz modelu i wyobrażeniu świata. W globalnej przestrzeni

---

¹⁰ Red. T. Lewowicki, J. Nikitorowicz, T. Pilch, S. Tomiuk, *Edukacja wobec ładu globalnego*, Warszawa 2002, s. 33.

powinniśmy zastanawiać się nad sensem istnienia, jak chcemy funkcjonować i kim być. Człowiek, który nie poszukuje własnej drogi nie ma możliwości rozwoju. Kultura otwiera przed nami pewne horyzonty, pomaga znaleźć nowe zainteresowania, zmienia poglądy i sprawy nas otaczające, uwrażliwia na problemy innych ludzi, wzbudza odpowiedzialność za siebie oraz współodpowiedzialność za najbliższych.

Nauczyciel w globalizującym się społeczeństwie

Globalizacja to czas bycia „na topie” dosłownie w każdej dziedzinie życia. Wyznacza i stanowi także nową rolę dla nauczyciela. Kiedyś mówiono, że „surowy” to dobry nauczyciel. Jego zadanie opierało się głównie na nauczeniu dziecka tego co przewiduje program. Dzisiejsza wizja znacznie odbiega od tej, którą pamiętają nasi rodzice, czy dziadkowie. Obecnie, uważa się, że nauczyciel nic nie traci ze swojego autorytetu, gdy przejawia zachowanie pomocne, uczynne, a jednocześnie stawia wyzwania pobudzające do rozwoju. Uczniowie, którzy mają dobry kontakt z nauczycielem o wiele chętniej przyswajają wiedzę, ponieważ są ciekawsi tego co im oferuje. Rola bycia nauczycielem jest bardzo odpowiedzialna. Wymagane są takie cechy jak:

- asertywność,
- umiejętność komunikacji z drugim człowiekiem,
- praca pod presją czy odporność na stres.

Nauczyciel jest szczególnie wystawiony na odbiór emocji, niejednokrotnie negatywnych, ze strony uczniów, ich rodziców, przeżywanie silnych emocji ze swojej strony, czy niemożność wyrażenia własnych emocji w sposób go zadowalający. Nauczyciel niestety często zostaje sam z tym co dzieje się pomiędzy nim a uczniami. Wprawdzie odbywają się zebrania, na których omawiane są istotne problemy zawodowe, głównie są to jednak sprawy dydaktyczne ewentualnie dość ogólnie kłopotliwe kwestie wychowawcze.

Dzisiejszy, zglobalizowany świat stawia przed nauczycielem wiele zadań. W tym celu oprócz wielu nabytych uzdolnień, zalet, sprawności czy wykształcenia niezbędne jest zdobywanie nowych kompetencji. Oprócz przekazywania wiadomości na jak najlepszym poziomie wymagana jest ciągła praca nad wiedzą ogólną. Uważa się, że nauczyciel powinien być wzorem osobowym. Powinien posiadać umiejętności interpretacji różnych sytuacji edukacyjnych, umiejętnie nawiązywać i podtrzymywać kontakt z uczniem, posiadać zdolności selektywnego i krytycznego odbioru me-

diów. Ważne jest również bycie „na bieżąco” w postępie informatycznym i uwrażliwienie młodych ludzi na takie tematy jak:

- tolerancja i szacunek,
- równość wobec wszystkich,
- wykształcenie nawyków dbania o środowisko,
- orientowanie się w globalnych problemach świata, emigracjach, ubóstwie itd.

Podsumowanie

Zadaniem szkoły powinno być uczenie postrzegania sensu świata, rozumienia jego funkcjonowania i pomaganie w znalezieniu własnej drogi życia opartej na świadomości obywatelstwa europejskiego. Podstawowym celem edukacji jest niesienie pomocy jednostce w kształtowaniu jej charakteru, otwarcia kulturowego i wrażliwości społecznej. System oświaty narzuca bardzo wiele zadań na młodego człowieka. Do czego prowadzi ciągły „wyścig szczurów”? Czy nauczyciel nie jest traktowany jako zaprogramowana maszyna, która w jak najkrótszym czasie ma nauczyć jak najwięcej nasze dzieci?

W tak krótkim tekście nie da się wyczerpująco odpowiedzieć na te pytania. Można co najwyżej przedstawić bardzo wstępne refleksje. Z jednej strony powinniśmy być dumni, że żyjemy w społeczeństwie o tak dużym postępie. Nastąpiły takie czasy, że możemy ciągle się doksztalać, realizować i spełniać wszystkie marzenia. Posiadamy większą wiedzę zaczynając od psychologii, polityki, kultury, gospodarki, handlu po zdrowy styl życia i sprawy codzienne. Większą uwagę przywiązujemy do tego jak żyjemy, co jemy. Możemy wytyczać sobie nowe horyzonty i brać życie „pełnymi garściami”. Z drugiej jednak strony żyjemy w czasach wielkich korporacji, „wyścigu szczurów” i pogoni za pieniądzem. Dostrzegamy, że zmieniają się wartości i autorytety wśród młodych osób. Zanikają więzi międzyludzkie, ponieważ nie mamy czasu na regularne spotkania z przyjaciółmi, a po drugie faktem jest to, że portale społecznościowe zyskały tak ogromną siłę, że nie odczuwamy potrzeby, aby spotkać się z kimś twarzą w twarz skoro możemy za pomocą np. Facebooka być na bieżąco z tym co dzieje się u osób nas interesujących.

Niniejszy artykuł jest próbą konfrontacji oczekiwań ucznia i nauczyciela w kontekście realiów globalizującego się społeczeństwa. Uważamy, że analizując to zagadnienie należy wziąć pod uwagę różne aspekty bardzo często nie uwzględniane w podstawie programowej, a występujące w co-

dziennym procesie dydaktyczno-wychowawczym. Zawsze nowe wyzwania, które zostają wdrażane w edukację budzą obawy, ale też wyzwają pewne nadzieje. Nauczyciel będąc z założenia wzorem dla swoich wychowanków musi być osobą umiejącą funkcjonować w świecie, którego rozwój w wielu dziedzinach zaczyna nabierać niespotykanego dotąd tempa. Kontrolowanie omawianych przemian oraz kierunku rozwoju podopiecznych wydaje się być sprawą priorytetową wymagającą odrzucenia dawnych stereotypów funkcjonujących szkole w której uczeń pozbawiony był inicjatywy i skazany tylko na odbiór i przyswajanie informacji.

Bibliografia

1. Bartkowicz Z., Kowaluk M., Samujto M., *Nauczyciel kompetentny: teraźniejszość i przyszłość*, Lublin 2007
2. Gajda J., *Media w edukacji*, Kraków 2005
3. Gwiazda A., *Globalizacji i regionalizacja gospodarki światowej*, Toruń, 2000
4. Lewowicki T., Nikitorowicz J., Pilch T., Tomiuk S., *Edukacja wobec ładu globalnego*, Warszawa 2002
5. Misiak W., *Globalizacja więcej niż podręcznik*, Warszawa 2007
6. Oleszkowicz A., Seneko A., *Psychologia dorastania: zmiany rozwojowe w dobie globalizacji*, Warszawa 2013
7. Sadza A., *Dzieci i telewizja: perspektywa globalna*, Kraków 2008

Prof. nadzw. dr hab. Ilona Żeber-Dzikowska – Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Instytut Biologii Zakład Zoologii i Dydaktyki Biologii. Zajmuje się współczesnymi problemami nauk społecznych, pedagogicznych, biologicznych środowiskowych, lokalnymi działaniami środowiskowo-edukacyjnymi wśród szerokiego spektrum wiekowego dzieci, młodzieży i dorosłych.

Dr Elżbieta Buchcic – Zakład Zoologii i Dydaktyki Biologii Instytut Biologii Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach.